

УДК 2 – 472 – 057.875:37.014.52(045)

Юрій Блажевич, кандидат історичних наук,
доцент кафедри суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії,
член Національної спілки краєзнавців України

**ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ВІТАГЕННИХ ТЕХНОЛОГІЙ У КУРСІ РЕЛІГІЄЗНАВСТВА ДЛЯ
СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ГУМАНІТАРНО-
ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ ПРИ ВИКОРИСТАННІ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВИХ МАТЕРІАЛІВ
МІСЦЕВОГО ЦЕРКОВНОГО ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА**

У статті на основі наукових розробок вітчизняних та зарубіжних вчених, педагогів-новаторів, матеріалів наукових та історико-краєзнавчих конференцій, проведених за роки незалежності на теренах Хмельницької області, публікацій місцевих періодичних видань, власних наробок автора висвітлено застосування елементів вітагенних технологій у курсі релігієзнавства для студентів факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. В публікації також розкрито виховний і пізнавальний характер і потенціал курсу релігієзнавства і ролі церковного мистецтва у розвитку творчих здібностей студентів, враховуючи їх життєвий досвід і знання.

Ключові слова: Хмельниччина, академія, студенти, релігієзнавство, церковне мистецтво, культові споруди, чудотворні ікони, цілющі джерела.

Лит. 8.

Юрій Блажевич, кандидат исторических наук,
доцент кафедры общественных дисциплин Хмельницкой гуманитарно-педагогической
академии, член Национального союза краеведов Украины

**ПРИМЕНЕНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ ВИТАГЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В КУРСЕ РЕЛИГИОВЕДЕНИЯ ДЛЯ СТУДЕНТОВ
ФАКУЛЬТЕТА НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ И ФИЛОЛОГИИ ХМЕЛЬНИЦКОЙ ГУМАНИТАРНО-
ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ АКАДЕМИИ ПРИ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ИНФОРМАЦИОННО-СПРАВОЧНЫХ
МАТЕРИАЛОВ МЕСТНОГО ЦЕРКОВНОГО ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА**

В статье на основе научных разработок отечественных и зарубежных ученых, педагогов-новаторов, материалов научных и историко-краеведческих конференций, проведенных за годы независимости на территории Хмельницкой области, публикаций местных периодических изданий, собственных наработок автора освещены применение элементов витагенных технологий в курсе религиоведения для студентов факультета начального образования и филологии Хмельницкой гуманитарно-педагогической академии. В публикации также раскрыто воспитательный и познавательный характер и потенциал курса религиоведения и роли церковного искусства в развитии творческих способностей студентов, учитывая их жизненный опыт и знания.

Ключевые слова: Хмельниччина, академия, студенты, религиоведение, церковное искусство, культовые сооружения, чудотворные иконы, целебные источники.

Yuriy Blazhevych, Ph.D. (History), Docent of Social Disciplines
Member of the National Union of Ukraine Ethnographers
Khmelnitsk Academy of Humanities and Pedagogy

**USE OF VITAGENIC TECHNOLOGY ELEMENTS BASED ON INFORMATIONAL AND REFERENCE MATERIALS
OF LOCAL CHURCH ART IN A COURSE OF RELIGIOUS STUDIES FOR STUDENTS OF PRIMARY
EDUCATION AND PHILOLOGY FACULTY OF KHMELNYTSK ACADEMY OF HUMANITIES AND PEDAGOGY**

On the basis of scientific work of national and foreign scholars, educators and innovators, materials of scientific and local historical conferences held since independence on the territory of Khmelnytsky region, local publications, periodicals, own researches, the author highlights use of vitagenic technologies elements in Religious Studies course for students of Primary Education Studies and Philology Faculty of Khmelnytsky Academy of Humanities and Pedagogy. This publication also reveals educational and informative potential of Religious Studies Course and the role of religious art in the development of students' creative abilities based on their experience and knowledge.

Keywords: Khmelnytsky, academy, students, religious, church art, places of worship, miracle-working icons, healing springs.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Використання інноваційних технологій, зокрема й елементів вітагенних технологій, в

курсах суспільних дисциплін для студентів вузів гуманітарно-педагогічного профілю нині є надзвичайно актуальним і затребуваним. Застарілі форми і методи навчально-виховної

роботи з студентською молоддю при сучасній комп'ютеризації й глобалізації на цій основі освітнього процесу не дають належного результату, тому педагоги-новатори, науковці, психологи пропонують нові ефективні підходи і методики для розвитку дійсно творчих особистостей студентів. Серед різноманітних інноваційних методик важливе місце займають вітагенні технології, які, в першу чергу, спираються на життєвий досвід студентів, тобто це вітагенна інформація, що вже стала надбанням особистості, знаходиться у резервах його довготривалої пам'яті і перебуває у стані постійної готовності до самоактуалізації в адекватних ситуаціях. Як відомо, принцип опори на життєвий досвід студентів і учнів у різні історичні періоди мав відповідні аспекти: взаємодія викладача і колективу (Я. Коменський); виховання в процесі навчання (І. Герbart); взаємодія вчителя і учня в контексті змісту освіти (К. Ушинський); поєднання пізнання і діяльності у розв'язанні буденних, життєво значущих проблем (Дж. Дьюї); вільне навчання і виховання в умовах збагаченого освітньо-виховного середовища (С. Френе) [1, 52]. У їх роботах знаходимо такі синонімічні поняття, як "вітагенні технології", "вітагенне навчання" та "вітагенна педагогіка". Такі вітчизняні педагоги і науковці як О. Белкін, І. Дичківська, О. Остапчук, О. Пометун, М. Зушман, Г. Токмань, С. Слобідський, Л. Кучин та інші намагаються в сучасних умовах активно розвивати і використовувати в своїй роботі новітні підходи до використання інноваційних технологій у навчально-виховній роботі із студентами, пропагувати цей досвід у наукових публікаціях.

Мета статті. Дослідити застосування елементів вітагенних технологій у курсі релігієзнавства для студентів факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії при використанні інформаційно-довідкових матеріалів місцевого церковного образотворчого мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Курс релігієзнавства в Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії носить синтетичний характер, враховує специфіку факультетів і заочного відділення. На факультеті початкової освіти та філології у 2013 – 2014 навчальному році виділено по 32 години занять (20 год. – лекційний курс і 12 год. – семінарські заняття) для студентів першого курсу (ІФ – 12-13) та шостого курсу (ПО – 61-63). На заочному відділі 10 годин виділено на шостому курсі (ЗПО – 62-63(б)). Після завершення занять проводиться звичайний або диференційований залік. Зрозуміло, що така кількість навчальних годин не дає змоги детально розглянути всі напрямки і аспекти

релігієзнавчого курсу (як це практикується в деяких вишах України, де виділяється в два-три рази більше часу), однак при творчому інноваційному підході можна висвітлити основні актуальні проблеми курсу на сучасному етапі, враховуючи, що головна мета занять – допомога студентам правильно орієнтуватись у колі релігійно-церковних питань як теоретичного, так і практичного характеру, загалом підвищити рівень їхньої гуманітарної і громадської освіченості. Важливо доповнити релігієзнавчу освіту виховними моментами, що покликані формувати світоглядну і конфесійну толерантність, виробити установку на пізнання дійсної суті релігійних явищ [2, 82 – 87].

Специфіка підготовки фахівців в гуманітарно-педагогічній академії вимагає від викладачів інноваційного і диференційованого підходів до окремих тем курсу релігієзнавства, виокремлення пріоритетних напрямків для майбутніх вчителів початкової школи і вихователів дошкільних закладів, вчителів музики та образотворчого мистецтва, викладачів української та іноземної філології. Для всіх категорій студентів важливо довести форми, методи і принципи роботи з дітьми різного віку, різних релігійних поглядів і переконань, особливо під час педагогічної практики та туристично-екскурсійної діяльності.

Необхідно також врахувати не тільки кожен спеціалізацію, а й те, що в академії читаються курси історії України, всесвітньої історії, філософії, соціології, політології, педагогіки та історії педагогіки, культурології, географії, мистецтвознавства, української та іноземної філології, які так чи інакше сприяють глибшому засвоєнню складних понять, формуванню міцних світоглядних позицій, свідомому використанню своїх переконань у стосунках з учнями, їх батьками, друзями, іншими людьми.

Важливою складовою частиною цього процесу є використання місцевого релігійного матеріалу на лекціях і семінарських заняттях, в практичній діяльності і на різноманітних виховних заходах та в науково-дослідницькій студентській роботі. Адже наша Хмельниччина – це край, який багатий не тільки своєю природою, унікальними історико-архітектурними пам'ятками і корисними копалинами, а й він є багатонаціональним і поліконфесійним регіоном. Нині на теренах області проживає 1,3 млн. осіб 93-х національностей і народностей. Станом на 1 січня 2014 року на Хмельниччині статусу юридичної особи набули 1907 релігійних організацій 41-ої конфесії, діють 5 єпархіальних православних управлінь, одна дієцезія Римсько-католицької церкви, 4 обласних об'єднання протестантських церков, одне духовне

управління “Родове вогнище рідної православної віри”, 25 монастирів, 7 духовних навчальних закладів, 6 братств, 15 місій, 81 бібліотека (філія) духовної літератури, 455 недільних шкіл, виходить 14 періодичних духовних видань (газети, інформаційні бюлетені, вісники), діють 5 духовних православних просвітницьких центрів. Найбільш розповсюдженим на території регіону є православ’я, яке нараховує 1304 релігійні організації, потім ідуть протестантські об’єднання – 326 організацій та римсько-католицька церква – 154 [5, 2 – 4, 34 – 162]. Довівши до відома студентів таку узагальнено-конкретну релігійну ситуацію в нашому краї, ми, водночас, спираючись на їх життєвий досвід, розповідаємо про унікальні християнські культові споруди (храми, собори, костьоли, каплиці) XVII – XX ст., які збереглися від усяких лихоліть та розорень. Це, насамперед, дерев’яні православні церкви в Деражнянському, Вінковоцькому, Ізяславському, Красилівському, Летичівському, Старокостянтинівському та інших районах, у місті Кам’янці-Подільському тощо. Тут, на нашу думку, відіграє важливу роль прийом стартової активізації і актуалізації життєвого досвіду студентів. Суть прийому таких елементів вітагенної технології полягає у з’ясуванні запасу знань на рівні їх повсякденної свідомості. Технологія використання цього прийому може бути пов’язана з кількома формами організації діяльності студентів: а) пряма постановка питання “Що ви знаєте про...”; б) постановка проблемного питання у вигляді опису певної життєвої ситуації; в) опора на письмові роботи студентів, у яких вони викладають свої вітагенні знання з наступним аналізом викладачем ступеня їх поінформованості у галузі навчальної дисципліни; г) актуалізація вітагенного запасу практичних умінь, навичок у тому чи іншому виді навчальної діяльності (лекції, семінари, тести, самостійна робота, реферати, практичні заняття). Найбільш доцільно це робити на лекційних заняттях по темі “Світові релігії: християнство. Християнські святині на Хмельниччині”, “Історія релігії і церкви в Україні”, “Релігія в сучасному світі”.

Виходячи з цих основних положень, ми намагаємось знайти оптимальний варіант актуалізації життєвого досвіду студентів факультету початкової освіти та філології. Використовуємо, насамперед, тестові завдання, в яких ставимо питання з якої місцевості студенти (район, село, місто), які культові споруди є там, що відомо з історії їх спорудження тощо. Аналізуючи тести, ми визначаємо напрямки нашої розповіді відповідно до цих знань. Так, наприклад, при наявності студентів з Деражнянського району

ми наводимо факти щодо чудом вцілілої дерев’яної тридільної, триверхової православної церкви в с. Слобідка-Кальнянська, яка діє тут з 1733 року. Ця церква Різдва Богородиці є одним з найкращих зразків класичного українського дерев’яного компактного храму, в якому поєднуються риси подільської, галицької та волинської школи дерев’яного зодчества [4, 41]. Доповнюємо розповідь про дерев’яні церкви в с. Ключівка Красилівського, в с. Зіньків Вінковоцького, в с. Залуччя Чемеровецького, в с. Шмирки Волочиського, в с. Велика Радогощ Ізяславського, в с. Старий Кривин Славутського районів тощо. А про Хрестовоздвиженську дерев’яну церкву в м. Кам’янці-Подільському даємо завдання розповісти одному із студентів.

Більшість студентів факультету й академії побували на туристичних екскурсіях у визначних місцях нашого краю (Кам’янець-Подільський, Меджибіж, Старокостянтинів, Летичів, Ізяслав, Сатанів, Бакота, Антоніни, Сутківці, Маліївці, Самчики, Головчинці, Городище, Коржівці, Завалійки тощо), тому розповіді на лекційних та семінарських заняттях про величні культові споруди в різних населених пунктах Хмельниччини, звичайно, опираються на вітагенні знання студентів. Це стосується, наприклад, аріанської вежі-каплиці біля с. Тихомль, яке колись було княжим містом і тут збереглась ця споруда, що залишилася від часів середньовіччя, коли в XVI ст. князі Сенюти захопились найрадикальнішою реформаторською течією в католицизмі – аріанством або соціанством. Ця вежа-каплиця вистояла протягом всієї бурхливої української історії і нині в області ініціюється ідея створення історично-культурного комплексу “Аріанська каплиця” [8, 35].

Розповідаючи про храми і костьоли Кам’янця-Подільського – православний собор Олександра Невського і церкву Георгія Переможця, Вірменську Миколаївську церкву, домініканський костюл, дієцезійний костюл Петра і Павла, греко-католицьку церкву Святої Трійці, тринітарський костюл ми намагаємось залучати до активної роботи студентів, більшість з яких побували у цьому древньому місті над Смотричем і одержали незабутні враження від побаченого і почутого [7, 8 – 25].

На заняттях ми не забуваємо розповісти й про прекрасні і величні християнські храми у Меджибожі, Старокостянтиніві, Летичеві, церкву-фортецю у Сутківцях Ярмолинецького району, костюл Святої Трійці у с. Новосілка Деражнянського району, церкву Івана Богослова в с. Малиничі Хмельницького району, культові споруди християнських конфесій у Ізяславі, майже

два десятки православних храмів, три католицькі костьоли, декілька будинків молитви протестантських церков, греко-католицький і старообрядницький храми в обласному центрі.

Окремо необхідно виділити монастирські комплекси на території краю. Це, наприклад, Головчинецький жіночий монастир з прекрасним храмом і джерелом цілющої води, Городищенський чоловічий монастир на Шепетівщині, жіночий монастир в Слауті, Бернардинський монастир в Ізяславі, жіноча чернеча обитель в с. Завалійки Волочиського району з сімома цілющими джерелами, Коржівецький чоловічий монастир на Деражнянщині, Свято-Троїцький жіночий монастир в Сатанові, залишки Бакотського скельно-печерного монастиря на Кам'яничині тощо [8, 31 – 38, 62, 103, 130]. Студенти із зацікавленням, а деколи й із здивуванням, дізнаються, як це вже зазначалось, про те, що в нашому регіоні відроджені і діють 25 монастирів православного і католицького віросповідання, про зміст і форми їх діяльності, використання їх впливу на формування духовних і громадських цінностей, морально-етичних принципів і норм підростаючого покоління та дорослого населення, адже при монастирях збудовані або будуються культові споруди, які можуть відвідувати мешканці-вірники навколишніх населених пунктів.

В деяких монастирях і храмах краю зберігаються чудотворні ікони. Фактично для студентів розповіді про ці рукотворні дива є справжнім відкриттям, яке вони сприймають з неприхованим недовір'ям. Однак після детальної інформації щодо їхніх чудотворних властивостей ця недовіра поступається бажанню глибше пізнати це явище, на свої очі переконавшись у цілющій силі цих ікон. Більшість студентів із глибоким захопленням слухають, наприклад, розповідь про ікону Святого Онуфрія, що з початку XIX ст. знаходилась в Головчинецькому монастирі (час її створення загубився у віках), потім, після закриття монастиря, вона безслідно зникла в 1923 році. Тільки в серпні 1996 р. монастир знову відродився і до нього повернулася ця чудотворна ікона, яку місцеві жителі переховували в себе. Нині на території Головчинецького Свято-Преображенського монастиря знаходиться цілюще джерело, а в храмі знаходиться чудотворний образ преподобного Онуфрія Великого, який за переказами є покровителем обители та виганяє злих духів з тих, хто до нього молиться [6, 5].

Цікавою є історія щодо чудотворної ікони Летичівської Божої Матері, яка була написана на початку XVII ст. в Римі і привезена в Летичів

ченцями-домініканцями. З того часу ця ікона стала оберегом, чудотворним образом для багатьох віруючих Поділля і Волині. Після революційних подій початку XX ст. у 1920 р. її вивезли до Польщі і нині вона знаходиться у Любліні, а її копія – в Летичеві Хмельницької області. Папа Римський Іоанн Павло II оголосив 6 липня Днем Святої Матері Божої Летичівської і щороку тисячі паломників з України та Польщі приходять сюди, щоб вшанувати чудотворний образ, зцілитись душею і тілом, адже не даром цю ікону називають Королевою або Царицею Поділля і Волині [6, 9].

Чудотворна Чорноострівська Богоматір, напевне єдина в українській вишиванці із вишеньками в руді маленького Ісусака, має свою чудесну і трагічну історію, яка сягає середини XVII ст. Під час Пилявецької битви 1648 р. цю ікону разом з Євангелієм, чашею та іншими церковними речами винесли з палаючої церкви двоє монахів-францисканців, однак їх перестріли козаки і забрали ікону, Євангеліє і чашу, а ченців відпустили. Через деякий час ці речі були передані в церкву у Чорному Острові, вона там пробула три століття, її не раз перемальовували і замальовували, зокрема й українську вишиванку і лише три роки тому вона була відреставрована хмельницьким художником О. Островським і нині в усій першоздатній красі зайняла своє місце в Святопреображенській церкві в Чорному Острові. Її чудотворні властивості не втратили своєї цілющої сили й понині [6, 15].

Свою трагічну історію має чудотворна ікона Іверської Божої Матері, що нині знаходиться в Коржівецькому монастирі на Деражнянщині, яку повернув до життя талановитий художник Леонід Шерстенюк, заслужений художник України, доцент кафедри теорії і методики мистецтв Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Буквально із залишків цієї ікони митець також створив чудо і повернув образу первозданий вигляд, творчо попрацювавши майже рік. Нині ця цілюща ікона знаходиться в чернечій обителі і сюди приходять чимало відвідувачів, щоб помолитись і попросити допомоги в Богородиці [3, 7].

Близько 400 років перебуває ікона Святого Антонія Падуанського в костьолі римсько-католицької церкви в Городку. Спочатку вона знаходилась в Кам'янці-Подільському, однак турки і татари, переконавшись у чудотворних властивостях ікони й перелякавшись її сили, змусили вивезти її з міста до Городка. Тут її також чекала нелегка доля, ікону не раз переховували за часів радянської влади, а в період незалежності її відреставрували і нині 13 червня кожного року

сюди приходять і приїжджають люди із різних регіонів України, різних національностей і вірувань, щоб помолитись і попросити зцілення від недуг, деколи й смертельних [6, 65].

Чудотворні властивості ікони Святого Миколая, як це свідчить церковний архів, відомі більше 500 років. Зі слів народного передання ікона ця з'явилась в давні часи на дереві в лісі, звідти була перенесена в древню дерев'яну церкву в с. Западинці Красилівського району. На поклоніння до цього святого образу сходились і сходяться богомольці з різних сіл і містечок нашого краю, особливо 22 травня кожного року, на свято весняного Миколая. На цій іконі, по її двох сторонах розташовано біля 120 підвісок, а також з десяток військових знаків і медалей, на частині яких написані імена людей, які отримали зцілення від різних недуг після молитов біля чудодійної ікони [6, 18].

Тут необхідно також згадати чудодійні властивості кам'янецької ікони Божої Матері (вірменської), завалійської ікони Божої матері „Живоносне джерело”, тиннинської ікони Богородиці, ікони Спасителя, посіченої турками, в Сатанові, чудотворні ікони в Старокостянтиніві, Городищі тощо.

Формуванню високих духовних та моральних принципів, активної громадянської позиції студентів також сприяє відвідування духовно-просвітницького молодіжного центру УПЦ, обласного краєзнавчого і художнього музеїв, християнських церков, музею єврейської культури, бібліотек, виставок майстрів декоративно-прикладного мистецтва в обласному центрі. Цьому ж слугує участь студентів академії в науково-дослідницькій роботі, написанні дипломних робіт, в наукових пошуках по лінії МАН, участь в історико-краєзнавчих регіональних конференціях, ознайомлення з матеріалами із зазначеної проблематики в періодичних виданнях, тематичних передачах місцевого радіо і телебачення. З великим зацікавленням сприймає студентська молодь розповіді священнослужителів різних релігійних конфесій, які запрошуються на заняття з курсу релігієзнавства.

Тому інтерактивні заняття із використанням елементів вітагенних технологій, особливо семінари, дають змогу студентам брати активну участь у розкритті тих чи інших тем, пов'язаних із християнськими святинами на Хмельниччині. На цих заняттях вони поглиблюють свої знання з історії релігій, історії України і краю, історії української культури, мистецтвознавства, народознавства та інших наук, збагачують свій словниковий запас та вміння формувати і чітко висловлювати свої думки і безпосередні враження

від побаченого. Позитивним є залучення до спільної розмови всіх студентів, незалежно від успішності. Доцільно, на нашу думку, розділити групу на підгрупи: релігієзнавців (теоретична частина), істориків (практична частина), аналітиків (підсумкова частина). Важливим чинником для активізації пізнавального інтересу студентів є обговорення таких морально-релігійних обрядів як хрещення, шлюб, сповідь, причастя, похорони тощо. Тут найбільш чітко і позитивно діє принцип опори на життєвий досвід слухачів. Адже серед студентів є вже частина одружених, частина – хрещені батьки, фактично всі відвідували храми, сповідалися і причащались. Після виступів представників підгруп доцільно запропонувати 2-3 хвилинну письмову роботу, яка розпочиналася б такими словами (відповідно до власного життєвого досвіду і переконань): а) Вірю ...; б) В цілому правильно, але ...; в) Сумніваюся ...; г) Не вірю ...; д) Не тільки не вірю, але й вважаю помилковими ...; е) Заперечуючи це, я пропоную свої ... [2, 82 – 87].

Для закріплення матеріалу, на нашу думку, необхідно використати тести (8 – 10 хвилин). А в ході підсумкового етапу надаємо спочатку слово для представників підгрупи аналітиків, а потім всім бажаним, яким пропонується самостійно оцінити свою участь у цьому занятті. Це означає, що студенти мають змогу формувати свої думки та висловлювати власні переконання, погоджуватись з міркуваннями своїх однокурсників або спростовувати їх, спираючись на власний життєвий досвід.

Висновки. Таким чином, по-перше, ми вважаємо, що заняття з використанням елементів вітагенних технологій дають студентам змогу розкритися особистісно і пробуджують бажання мислити творчо і самостійно, активно займатися самоосвітою і самовдосконаленням, адже це й є головною метою навчально-виховного процесу. На таких заняттях жоден із його учасників не залишається непоміченим, і у кожного є можливість побачити свій результат і свою оцінку. По-друге, використання таких технологій дає змогу активно залучати студентів до процесу навчання, співстваряти і використовувати отриману інформацію у повсякденному житті, виконати більшу кількість завдань за рахунок економно розподіленого часу, а також реалізувати потенційні можливості та актуалізувати інтелектуальний потенціал учасників заняття.

По-третє, матеріал статті можна використовувати в курсі релігієзнавства, історії України, історичного і релігійного краєзнавства, історії світової і української культури, при проведенні різноманітних виховних заходів,

КУЛЬТОВІ ПРИДОРІЖНІ ОБ'ЄКТИ В КОНТЕКСТІ МАТЕРІАЛІВ КУРСУ “ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА”

засіданнях краєзнавчих гуртків, у дослідженнях учасників МАН.

1. Белкин А.С. Витagenное образование. Голографический поход / А.С. Белкин, Н.К. Жукова // Екатеринбург: Изд-во УГПУ, 1999, 63 с.

2. Блажевич Ю.І. Застосування вітагенних технологій на заняттях з релігієзнавства / Ю.І. Блажевич // Педагогічний дискурс: зб. наук. праць / гол. ред. І.М. Шоробура. – Хмельницький: ХГПА, 2013. – Вип. 14. – С. 82 – 87.

3. Блажевич Ю.І. Релігійна тематика в творчості самобутніх майстрів і умільців Хмельниччини: сучасний етап / Ю.І. Блажевич, О.І. Блажевич // Хмельниччина в контексті історії України. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / Ред. кол. Баженов Л.В. (голова), Єсюнін С.М. (співголова,

відповід. ред.) та ін. – Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2012. – С. 522 – 527.

4. Кохановський О. Історичні пам'ятки Деражнянщини: Науково-краєзнавче видання / О. Кохановський, С. Єсюнін / Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2009. – 48 с.

5. Поточний архів управління культури, національностей та релігій Хмельницької ОДА. – Справа №2 “Звіти, інформації, статистичні та довідкові дані щодо релігійної мережі Хмельницької області”. – 94 с.

6. Семенюк Д. Календар паломника – 2013: Чудотворні ікони Хмельниччини / Д. Семенюк // Хмельницький: Без вид-ва, 2013. – 24 с.

7. Хмельниччина справжня. Фотокнига. – Хмельницький: Поліграфіст-2, 2007. – 156 с.

8. Туристичні маршрути Хмельниччини. Туристичний путівник // Хмельницький: Поліграфіст-2, 2013. – 174 с.

Стаття надійшла до редакції 17.06.2014

УДК 726.5(477):7(477)

Михайло Сидор, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології та українознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

КУЛЬТОВІ ПРИДОРІЖНІ ОБ'ЄКТИ В КОНТЕКСТІ МАТЕРІАЛІВ КУРСУ “ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА”

У статті розкривається сутність українських культових придорожніх об'єктів, аналізується стан їх дослідженості та вивчення в рамках матеріалів навчального предмету “Історія українського мистецтва”, подається загальна характеристика типових структурних укладів кожного виду таких споруд (каплиць, хрестів, фігур), класифікація їх за характером локалізації та мотивацією призначення.

Ключові слова: історія українського мистецтва, мала сакральна архітектура, культові придорожні об'єкти, різновиди, локалізація, функції.

Лит. 6.

Михайл Сидор, кандидат искусствоведения, доцент кафедры культурологии и украиноведения Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

КУЛЬТОВЫЕ ПРИДОРІЖНЫЕ ОБЪЕКТЫ В КОНТЕКСТЕ МАТЕРИАЛОВ КУРСА “ИСТОРИЯ УКРАИНСКОГО ИСКУССТВА”

В статье раскрывается сущность украинских культовых придорожных объектов, анализируется состояние их изученности и изучения в рамках материалов учебного предмета “История украинского искусства”, подается общая характеристика типичных структурных укладов каждого вида таких сооружений (часовен, крестов, фигур), классификация их по характеру локализации и мотивации назначения.

Ключевые слова: история украинского искусства, малая сакральная архитектура, культовые придорожные объекты, разновидности, локализация, функции.

Mykhailo Sydor, Ph.D. (Art Criticism), Associate Professor of Cultural Studies and Ukrainian Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

RELIGIOUS ROADSIDE OBJECTS IN THE CONTEXT OF THE MATERIALS OF THE “HISTORY OF UKRAINIAN ART”

The article reveals the essence of Ukrainian religious roadside objects, examines the state of research and teaching within the material of the subject “History of Ukrainian Art” served the general characteristics of typical structural modes of each type of structures (chapels, crosses, figures), the classification of the nature localization and motivation purposes.

Keywords: history of Ukrainian Art, small sacred architecture, religious roadside objects, types, location, function.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно із законами діалектики, в кожному період історії людства відбувається формування нового типу культури. Цей процес передбачає не лише відмову від старого,